

HRVATSKI glasnik

Godina XVI, broj 50

14. prosinca 2006.

cijena 80 Ft

Foto: Branka Pavić Blažetin

**Basprimasica
KUD-a
Pajo Kolarić na
adventskom koncertu
u Selurincu**

Komentar

Ukupan dojam

Ovih dana u jednoj televizijskoj emisiji sudionici su razgovarali o tome kako se gradi državni imidž, kako se stvara ukupni dojam, odnosno po čemu se prepoznaje Mađarska u inozemstvu. Zaključak je bio da na tome polju najveći dojam ostavljaju ponajprije osobnosti, istaknuti športaši, umjetnici, znanstvenici. Da bi vas prepoznali kao Mađara, a mogli bismo isto tako reći i kao Hrvata, morate imati nadarenog nogometaša Ferencu Puskása ili tenisača Gorana Ivaniševića, Bélu Bartóka ili Nikolu Teslu ... Bez sumnje, oni su ti koji najviše pridonose stvaranju imidža, ili ako hoćete imaža jedne zemlje, jednoga naroda.

Evo, što stoji u rječniku hrvatskoga jezika pod natuknicom *imidž* ili drugom riječju *imaž*: dojam što ga tko svojim ukupnim ponašanjem ostavlja u javnosti, i u trgovini dojam o proizvodu ili ponuđaču koja se u svijesti javnosti stvara poslovanjem, uporabom proizvoda, promidžbom i drugim djelovanjem na javnost.

Nije slučajno u pitanju šport, kultura i znanost, iako bi k tome mogli dodati još gospodarstvo i neka druga područja. Naime, na tim se područjima ostvaruje ljudska posebnost, nadarenost.

Razmišljajući o tome kako nas, Hrvate, ali i ostale manjine u Mađarskoj, otprije nekoliko desetljeća prepoznaju uglavnom kao nacionalne manjine koje lijepo plešu i pjevaju, upitao sam se po tko zna koji put: imamo li mi ukupan dojam koji ostavljamo na našu užu i širu zajednicu?

Desetljećima, možda i više od stoljeća bili smo degradirani, omalovažavani, svedeni na folklorno šarenilo.

Ipak mislim da smo na dobrom putu, ali još uvijek bez očekivanih rezultata. Moramo se ponajprije osvijestiti, i osloboditi osjećaja manje vrijednosti koji nam je nametnut prije više desetljeća. Za to su nam prijeko potrebne ustanove, škole, kazalište, znanstveni zavod, izdavačka kuća, novine i drugo, ali su nam za to nužni i istaknuti ljudi, znanstvenici, umjetnici, novinari. Našu prošlost, naš jezik, našu umjetnost moramo sami proučavati, njegovati, ali i promicati. Pokazati i predstaviti. Naravno, sve je to pomalo i trgovina, treba umjeti sve to i „prodati“ većini koja će nas tako upoznati, ali i uvažavati. Moramo i mi napraviti, ostaviti ukupan dojam po čemu će nas prepoznati drugi.

Stipan Balatinac

„Glasnikov tjedan“

Prošlog petka otvoren je s mađarske strane modernizirani granični prijelaz kod Bremena (Beremend), nova vrata prema južnoj granici, kako donose mađarski mediji. Prema hrvatskoj granici to je drugi osuvremenjeni granični prijelaz, poslije Barče, a treći u Mađarskoj, čija je izgradnja financirana iz Schengenskog fonda. Učvršćuju se vanjske granice Europske unije, schengenska granica pomiče se prema novim članicama i njihovim «vanjskim» granicama. Prema jugu. Nadamo se kako će i naša matična domovina što prije ući u Europsku uniju i time prekoračiti schengenski pojas.

Državni izborni odbor prošloga tjedna obznanio je datum izbora županijskih i državnih manjinskih samouprava. Bit će to 4. ožujka 2007. godine, a glasovanje će biti održano od 6 ujutro do 19 navečer. Glasovati za liste zastupnika županijskih i državnih manjinskih samouprava mogu samo izabrani manjinski elektori u svojim mjestima, oni koji su izabrani za zastupnike mjesnih manjinskih samouprava na mjesnim i manjinskim izborima održanim 1. listopada, dakle aktualni zastupnici utemeljenih manjinskih samouprava. U Mađarskoj Hrvati imaju 115 manjinskih samouprava sa po pet zastupnika u svakoj. Dakle, ukupno 575 hrvatskih elektora moći će glasovati na imena onih, izabranih između njih 575, koji će ih u slijedeće četiri godine zastupati na županijskoj i državnoj razini. Dvije hrvatske civilne organizacije ispunile su zakonom propisane uvjete, na izborima održanim 1. listopada, za postavljanje državne hrvatske liste, a četiri za postavljanje županijskih listi. Državnu hrvat-

sku listu može postaviti Savez Hrvata u Mađarskoj, i Društvo Horvatov kre Mure, a županijske hrvatske liste u županijama u kojima je utemeljeno najmanje deset hrvatskih samouprava, a to su: Zalska, Željezna, Šomoška, Đursko-mošonsko-šopronska, Bačko-kiškunska i Baranjska županija te grad Budimpešta. U Šomoškoj županiji osim Saveza Hrvata u Mađarskoj županijsku listu može postaviti i Zemaljsko društvo mađarsko-hrvatskog prijateljstva, a u Baranjskoj, uza Savez Hrvata u Mađarskoj, županijsku listu može postaviti KUD Tanac. U tjednima koji su iza nas skupovi elektora održani su, bar po našim saznanjima, u Željeznoj i Đursko-mošonsko-šopronske županiji. Na njima su se dogovorili o načelima biranja zastupnika u državnu i županijske samouprave, te o podjeli predviđena četiri mandata koja će u budućem sazivu Skupštine HDS-a pripasti Đursko-mošonsko-šopronske županiji, odnosno šest mandata koji će pripasti Željeznoj županiji. Do 16 siječnja sve regionalne predsjednike Savezovih ogranaka Predsjedništvo Saveza na sjednici održanoj 30. studenoga zadužilo je da organiziraju elektorske skupove po regijama i izaberu kandidate za državnu i županijske liste, sa zapisnikom i imenikom nazočnih, a na sastanku je potrebna nazočnost barem 50% i jednoga elektora. Druga adventska nedjelja je iza nas, a približavaju se izbori koji će uveliko odrediti hrvatsku manjinsku politiku u nastupajuće četiri godine.

Branka Pavić Blažetin

Aktualno

Regionalni i državni manjinski izbori

1. Opće izbore za regionalne (županijske i glavnogradske) i državne manjinske samouprave Državni izborni odbor (OVb) raspisao je za 4. ožujak 2007. godine, za sve manjine na isti dan.

Nakon raspisivanja izbora, udruge s pravom kandidiranja mogu se prijaviti kod županijskih, odnosno državnih izbornih odbora. Obrasci se mogu nabaviti u županijskim izbornim uredima, odnosno državnom izbornom uredu, ili na web-stranici www.valasztas.hu. Uz prijavi list mora se priložiti uvjerenje o sudskoj registraciji udruge, koje je županijski sud izdao nakon raspisivanja izbora, te statut udruge koji je predan županijskom sudu.

Izbori za područne (županijske i glavnogradske) i državne manjinske samouprave, izbori su putem liste. Udruge s pravom postavljanja liste, listu mogu prijaviti do 26. dana prije izbora. Lista se mora prijaviti i kod županijskog odnosno državnog izbornog odbora.

2. Na listu se prema odluci kandidacijske udruge mogu postaviti oni birači koji su izabrani na mjesnim (seoskim, gradskim i kvartovskim) izborima.

3. Županijski/glavnogradske izbori mogu se održati samo ako na listama kandidacijskih udruge ima barem devet kandidata. Na listu se može postaviti trostruko veći broj kandidata nego koliko se zastupnika bira. Na glasačkom listiću na pojedinoj listi može biti najviše devet imena prema redoslijedu koji je prijavila kandidacijska udruge.

4. Državni manjinski izbori mogu se održati onda ako na listama kandidacijskih udruge ukupno ima najmanje onoliko kandidata koliki je broj zastupnika u skupštini državne manjinske samouprave pojedine manjine. Na listi se može prijaviti trostruko

veći broj kandidata nego koliko se zastupnika bira.

5. Izbori će se održati u onim naseljima u kojima djeluje mjesna manjinska samouprava. Izabrani zastupnici manjinskih samouprava bit će elektori koji će birati područne (županijske i glavnogradske) i državne manjinske samouprave. Dakle u svakom naselju ima najviše pet elektora. Ako se manjinska samouprava nije utemeljila, neovisno o izbornim rezultatima nema elektora, pa tako nema ni izbora.

6. Elektor svoje biračko pravo može ostvariti u onome naselju gdje su ga izabrali za manjinskog zastupnika. Elektor će dakle glasovati tamo gdje je izabran za zastupnika manjinske samouprave, ali kao kandidat može biti na bilo kojoj županijskoj listi, ne samo u županiji gdje se nalazi dano naselje. (Primjerice, ako je netko izabran za manjinskog zastupnika u Pečuhu, onda će u Pečuhu glasovati za baranjsku županijsku i državnu manjinsku listu, istodobno on može biti na listi u Đurško-mošonsko-šopronskoj županiji.) Jedan kandidat može biti samo na jednoj županijskoj/glavnogradske i jednoj državnoj manjinskoj listi.

7. U svakom naselju bit će samo jedno biračko mjesto gdje će zajedno glasovati sve manjine.

8. Kandidacijske udruge mogu delegirati svoga člana u mjesne i područne izborne odbore, i u državni odbor do 9. dana prije izbora.

9. Rezultate županijskih/glavnogradske izbora utvrdit će županijski/glavnogradske izborni odbor, a rezultate državnih manjinskih izbora utvrdit će državni izborni odbor. Nema praga valjanosti.

Pripremio: *dr. Attila Buzá*

Prijevod: S. B.

Raspisani izbori za državne manjinske samouprave

Odlukom br. 587/2006. od 5. prosinca ove godine (koja je dostupna na www.valasztas.hu) Državni izborni odbor raspisao je izbore za područne (županijske, glavnogradske) i državne manjinske samouprave, koji će se održati 4. ožujka 2007. godine, utvrdivši nadalje broj članova u skupštini pojedinih manjina te krug kandidacijskih udruge. Prema tome Hrvati u Mađarskoj birat će državnu Skupštinu od 39 članova, i područna vijeća (županijske i glavnogradske samouprave) – koja se mogu utemeljiti u županijama gdje je osnovano barem 10 manjinskih samouprava pojedine manjine – od devet članova u Bačko-kiškunskoj županiji (13 mjesnih hrvatskih samouprava), Baranjskoj županiji (33), Budimpešti (17), Đurško-mošonsko-šopronskoj županiji (10), Šomođskoj županiji (10), Željeznoj županiji (11) i Zalskoj županiji (12). Za postavljanje županijske liste također je potrebno 10% od ukupno osvojenih mandata, koje varira od županije do županije. Prema broju samouprava, koje imaju po pet članova, to se lako da utvrditi. Državnu listu mogu postaviti samo SHM, koji je od ukupnih 574 osvojio 442 mandata, i Društvo Hrvata kraj Mure sa 60 mandata. Za postavljanje državne liste potrebno je barem 10% od ukupnoga broja 574, što je 57,4 mandata. Županijsku listu uza SHM mogu pokrenuti KUD „Tanac“ u Baranji i Društvo hrvatsko-mađarskog prijateljstva u Šomođu. Ostale udruge nisu osvojile dovoljan broj mandata.

BUDIMPEŠTA – Sukladno odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Skupštine Hrvatske državne samouprave, sjednica Skupštine održat će se 16. prosinca 2006. godine s početkom u 10 sati u Uredu Hrvatske državne samouprave. Za sastanak predsjednik HDS-a Mijo Karagić predložio je ovaj dnevni red: Izvješće o radu Hrvatske državne samouprave od 2002. do 2006. godine, Ostala pitanja i prijedlozi: Nacrt Financijskog izvješća HDS-a za razdoblje od 1. siječnja do 31. listopada 2006. godine, Prijedlog koncepcije Proračuna za 2007. godinu, Donošenje odluke o raspisivanju natječaja za popunu radnoga mjesta ravnatelja Kulturno-prosvjetnoga centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj u Vlačićima.

Sjednica Predsjedništva HDS-a

U Budimpešti, u Uredu HDS-a 1. prosinca održana je sjednica Predsjedništva HDS-a. Bila je to radna sjednica s točkama dnevnoga reda kao priprema za nastupajuću sjednicu Skupštine HDS-a koja će se održati 16. prosinca. Planira se još jedna sjednica Predsjedništva i Skupštine HDS-a u ovom sazivu početkom veljače 2007. godine, a ukaže li se potreba, još jedna prije manjinskih izbora za državna i županijska manjinska samoupravna tijela koji će se održati 4. ožujka, što je Državni izborni odbor objavilo sredinom prošloga tjedna, nakon kojih će

se znati sastav novih saziva državnih odnosno županijskih manjinskih samouprava i njihovih skupština. Kako je u izvaji za Mađarski radio naglasio zamjenik predsjednika HDS-a Stipan Karagić, na dnevnom redu Predsjedništva bilo je izvješće o četverogodišnjem radu HDS-a, prihvaćanje osnovnih načela proračuna HDS-a za 2007. godinu, financijsko izvješće HDS-a za razdoblje od 1. siječnja do 30. prosinca 2006. godine, priprema donošenja odluke o raspisivanju natječaja za popunu radnoga mjesta ravnatelja Zavičaja d.o.o.

BUDIMPEŠTA – Mađarski prosvjetni zavod uz potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine, Ureda za nacionalne i etničke manjine te Nacionalnoga kulturnog programa, 17. prosinca u zgradi Zavoda organizira priredbu u sklopu proslave Dana manjina u Mađarskoj. Tom prigodom otvara se izložba naziva «Manjine u fotografiji», koju će otvoriti imenovani predsjednik Ureda za nacionalne i etničke manjine Antal Paulik. Nakon otvaranja izložbe u sklopu Narodnosne gala večeri koja slijedi nazočne će pozdraviti ravnateljica Zavoda Erika Borbáth, te pokroviteljica večeri, predsjednica mađarskog Parlamenta Katalin Szili. U sklopu programa dodijelit će se i ovogodišnje plakate Zavoda «Pro Cultura Minoritatum Hungariae» za 2006. godinu. U sklopu folklornog dijela večeri predstaviti će se 13 nacionalnih i etničkih manjina kroz pjesmu i ples, a Hrvate u Mađarskoj će zastupati Folkorni ansambl Luč iz Budimpešte.

MOHAČ – U organizaciji Šokačke čitaonice, 16. prosinca u prostorijama Čitaonice priređuje se prigodna svečanost za članstvo i za najmlađe Mohačane. Božićni program počinje u 16 sati, a bit će bogat sadržajima kojima će se predstaviti najmlađi. Za program je odgovorna Bea Janković.

MOHAČ – Dana 8. prosinca u Mohaču je boravilo izaslanstvo grada Beloga Manastira. Prijateljske veze dvaju gradova traju već desetljećima. Članovi belomanstirskoga gradskog poglavarstva s prijateljima iz poglavarstva grada Mohača imali su priliku ovoga puta upoznati Harkanj, Šikloš i Viljan te biti na večernjem druženju u Mohaču.

MOHAČ – Kako je naš tjednik izvijestila predsjednica Hrvatske samouprave Marija Barac Nemet, u Mohaču će se 18. prosinca održati Javno saslušanje izabranih zastupnika Hrvatske samouprave i susret s biračima. Priprema se i prigodan program jer datum je to kada se u Mađarskoj obilježava Dan manjina.

BREME – Prije sedam godina otvoren je granični prijelaz Breme – Baranjsko Petrovo Selo, koji je danas obnovljen i osposobljen za prijelaz 24 sata. Svečana predaja obnovljenoga prijelaza po Schengenskim propisima bila je održana 8. prosinca.

Na integriranoj nastavi u Draškovcu

Školske ustanove iz Serdahela i Draškovca 2006. g. započele su suradnju. Preko ravnateljice draškovačke škole Margite Mirić na susret hrvatskih škola u Serdahel pristigli su i ravnateljice iz Svete Marije i Preloga. Voditeljice ustanova s jedne i druge strane Mure razgovarale su o mogućnostima izrade zajedničkih projekata

Suradnja između serdahelske i draškovečke školske ustanove započela je prošle, a nastavila se i ove školske godine. Ciljevi suradnje bili su zacrtani u projektu preko kojeg bi surađivale sve hrvatske škole iz Pomurja preko granice, što ga je osmislila ravnateljica draškovečke škole Margita Mirić.

Jest, o rezultatima se još ne zna, ali kako nam reče, bez obzira na uspješnost ili neuspješnost projekta, suradnja će se nastaviti koliko to sredstva budu omogućila.

Početak listopada u međimursku školu stigli su udžbenici koje je molila gđa Mirić za pomurske škole znajući o takvim problemima hrvatskih manjinskih škola. Nabavljeno je više od deset tisuća knjiga, od kojih je ostalo i za druge hrvatske regije.

Draškovečki pedagozi i nadalje svesrdno pružaju pomoć. Pozvali su svoje serdahelske kolegice da se upoznaju s odgojno-obrazovnom ustanovom i raznim metodama integrirane nastave.

Ravnateljica serdahelske osnovne škole i četiri učiteljice hrvatskoga jezika 27. listopada posjetile su pedagoge i učenike u Draškovcu.

Zahvalivši još jednom na golemoj pomoći, gosti iz Pomurja upoznali su se s školskom zgradom i načinom rada.

Ljubica Kovač, učiteljica 4. razreda, predstavila je svoja dva projekta «Izlet u Zagreb – terenska nastava» i «Projekt kruh». Programe su gosti mogli pratiti s CD-grade. Djeca su potvrdila svoje znanje o Zagrebu, a kod druge tematike obradila su pjesmicu «Kruh»,

potom rješavala matematičke zadatke o kruhu, pravila picu, na likovnom odgoju od sjemenki izrađivala slike, a na kraju programa stigao je svećenik koji je posvetio krušne proizvode što su ih kod kuće ispekale bake i mame.

Učiteljice iz Mađarske upoznale su se i s integriranom nastavom. Ksenija Dukarić, učiteljica u prvom razredu, obradila je igrokaz o jeseni. Krenuvši od pjesme Jadranke Čunčić Bandov «Jesenko», koju su djeca dramatizirala, poveo se razgovor o jeseni. Od jesenjih plodova: tikve, kukuruza, šarenog lišća, komušine i drugih, izrađena je lutka «jesenko» pri čemu su pomagali roditelji, a i serdahelski nastavnici. Djeca su pjevala o jeseni, a na kraju sata nagrađena su poklončićima.

Nakon nastave, svi skupa, na dvorištu škole pekli su mirišljave i slatke kestene.

Po učiteljici Jelici Adam, dan je bio vrlo koristan, integrirana nastava djeci otkriva ljepotu prirode, ukazuje na povezanosti pojedinih grana znanosti, umjetnosti, iziskuje vještinu, maštu, kreativnost i umjetničku sposobnost. Nazočnost roditelja ukazala je na zajednički odgoj djeteta u obitelji i odgojno-obrazovnoj ustanovi.

Ravnateljice prijateljskih škola, gđa Mirić i gđa Tišler, zadovoljno su zaključile druženje koje je provedeno vrlo sadržajno, i ubuduće ga svakako žele nastaviti.

Kolegice i učenici iz Serdahela sudjelovali su i na programima međimurske škole, održanim sredinom studenoga.

beta

Prvo se moramo sami učvrstiti

Pustarska Hrvatska manjinska samouprava s načelnikom sela

Od prvih manjinskih izbora u Mađarskoj, u Pustari je djelovala manjinska samouprava u okvirima mjesne samouprave, naime, u mjesnoj samoupravi više od polovice vijećnika bilo je manjinskih kandidata, pa se mjesna samouprava iskazala i manjinskom samoupravom. Novi manjinski zakon to ne omogućuje, i tako prvi put se osnovala hrvatska manjinska samouprava u tom selu.

Predsjednik dr. Stjepan Mađar i vijećnici Marija Koša, Zoltan Ružić, Marija Vari i Silvija Androci postupno se upoznaju s detaljima Manjinskog zakona. Radi rasprave i prihvaćanja pravilnika o ustrojstvu i djelovanju samouprave te izrade ugovora o uzajamnoj suradnji s mjesnom samoupravom, sastali su se u Pustari 20. studenoga.

Viola Takač, okružna bilježnik, u početku je pomagala pri problematičnim pitanjima, a ako treba, i nadalje će rado pomoći.

Nazočni su prihvatili plan pravilnika ustrojstva i djelovanja manjinske samouprave te ugovor koji će biti iznesen pred mjesnu samoupravu da iskaže svoje primjedbe te da ih odobri.

Dogovoreno je da će manjinskoj samoupravi biti dostupna bilježnikov ured, gdje će se zastupnici moći sastajati, te da će dobiti poseban ormar za svoje dokumente. Mjesna će samouprava manjinskoj samoupravi pružati pomoć u svim uredskim poslovima.

Manjinska je samouprava donijela odluku da uz državnu potporu za iduću godinu

zatraži pomoć od mjesne samouprave, 360 tisuća forinti, kako bi uspjela prirediti sadržajnije programe, a naravno, pokušat će nabaviti materijalna sredstva i preko natječaja.

Predsjednik dr. Stjepan Mađar rodом je iz Pustare, no sada stanuje u Budimpešti i radi kao pravnik. Njega je zaprosio bivši i sadašnji načelnik Tibor Szirti da se kandidira za manjinskog zastupnika. Gospodin Mađar je odrastao u hrvatskoj obitelji, dobro govori hrvatski jezik i smatra važnim njegovo očuvanje. Kako zamišlja djelovanje samouprave, kazao je nakon sjednice:

Sada smo tek započeli raditi kao manjinska samouprava, još nemamo iskustva, ali nekako treba krenuti. Nadam se da ćemo uspjeti učiniti pozitivne stvari jer svi koji smo članovi manjinske samouprave imamo dobre odnose s mještanima i s mjesnom samoupravom.

Mislim da moramo biti dobro organizirani i tako učvrstiti svoju organizaciju. Naši sastanci trebaju biti dobro pripremljeni. Morat ćemo mnogo konzultirati s mještanima, što bi oni željeli, a iz toga mi što možemo ostvariti. Trebamo uspostaviti dobre odnose s drugim hrvatskim manjinskim samoupravama, i unutar regije i na državnoj razini, dapače i onkraj granice – kazao je predsjednik.

Samouprava još nije izradila plan rada, no u skoroj budućnosti opet će zasjedati i o tome raspravljati. beta

PEČUH – Zaklada za manjinska istraživanja i Samouprava Baranjske županije 18. prosinca u uredu Samouprave Baranjske županije organiziraju priredbu pod naslovom «Dan manjina u Baranjskoj županiji». Nazočne će pozdraviti politički dužnosnici spomenute samouprave, a Predsjedničku nagradu predat će predsjednik Skupštine Baranjske županije János Hargitai. U sklopu priredbe održat će se i prigodna konferencija na kojoj će sudjelovati poznati predavači. Tako sveučilišna profesorica Katalin Wild koja će govoriti o njemačkim dijalektima u Mađarskoj, sveučilišni docent Ernest Barić izlagat će o hrvatskim dijalektima u Mađarskoj, sveučilišna asistentica Anna Orsós Pálmai govorit će o mađarskim beas Ciganima, a sveučilišna asistentica Silvia Lakatos Labod o jeziku baranjskih Roma.

BIZONJA – U osnovnoj školi 25. novembra je održan tradicionalni božićni sajam kojega su u cjelini riktali roditelji dice. Iz prodanih vijencov, malih darov je skupadošlo već od 300 jezero forintov, što je ponudjeno školaram za izlete i za razne druge prilike. Pedagoški zbor i ovput zahvaljuje roditeljem, svim pomoćnikom, a i stavnikom sela da su dobrovoljnimi i velikodušnimi dari podupirali školsko djelovanje.

KEMLJA – Hrvatska manjinska samouprava je održala 11. decembra, pondiljak, Javnu tribinu u mjesnom Klubu Hrvatov. Pri tom je Marija Nović-Štipković, dugoljetošnja predsjednica hrvatskoga tijela informirala zainteresirane o dojdjući priredba i plani u ovom naselju.

KOLJNOF – Za Željeznom županijom i u Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji su bili pozvani na forum elektori svih hrvatskih manjinskih samoupravov. Utorak, 12. decembra, su zastupnici manjinskih tijelov u mnogi važni pitanji donesli odluku u svezi s državnimi i županijskimi izbori.

BIZONJA – Na božićno svečevanje se pripravljavu i u najsjevernijem gradišćanskom selu 17. decembra, nedilju. U svetačnom programu nastupa Konoplje iz Kemlje s božićnimi običaji, mjesni jačkarni zbor Jorgovan ter školari i dica iz čuvarnice.

Županijsko priznanje dr. Ernestu Bariću

Dobitnik ovogodišnjega priznanja za manjine Baranjske županije voditelj Odsjek za kroatistiku i slavistiku Sveučilišta u Pečuhu i predstojnik Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj dr. Ernest Barić kaže kako se ugodno iznenadio neočekivanom priznanju. Sjetili su ga se mnogi u ovih posljednjih godinu dana, a kako i ne bi, šaljivo će reći, kada je čovjek prekoračio šestu deseticu svoga života. Ovakvo priznanje ili priznanje ovakvog tipa do sada nije dobio i mora kazati kako mu se, naravno kao i svaki čovjek, veoma obradovao. Mnogi su mu čestitali, pogotovo djelatnici Sveučilišta, kolege, njegovi Martinčani koji su i lobirali u županijskoj skupštini za njega. Županijska priznanja dodjeljuju se jednoglasnim odlukama. Ima već odlikovanih u posljednjim godinama iz redova hrvatske zajednice u Baranji, voditelja folklornih društava, kulturnih animatora, ali ovoga puta odlikovan je hrvatski znanstvenik, što može biti i znak kako politika, većinska naravno, na poticaj odozdo napokon obraća pozornost i ljudima koji su snažna intelektualna potpora i zaleđe istoj zajednici i koji je dušom i srcem nose u svim svojim istupima bilo u zemlji, bilo u inozemstvu, bilo na manjinskim susretima, priredbama, u obitelji ili na znanstvenim skupovima međunarodnog ranga i prestiža. Ljudi su to koji znaju odakle su iznikli, u kojoj su se kolijevci ljujli i dojili i koji se bez ikakvih kompleksa vraćaju njoj i s ponosom prenose materinski jezik, kulturu, čuvaju nacionalnu svijest. Naravno, najprije u svojoj obitelji, potom u svojoj zajednici, na poslu i profesiji kojom se bave, među prijateljima, susjedima i znancima, svi oni znaju da je to u ovom slučaju dr. Ernest Barić, Ernest, Ernő, Barić tanár úr ... Takav je čovjek Ernest Barić, rodom iz Martinaca, koji već više od trideset godina živi u Pečuhu, Pečušac ... Voljeli ga ili ne voljeli kada on govori, sluša

se što kaže i njegove riječi imaju odjek, dugo se o njima priča. Jedan od rijetkih autoriteta, intelektualac od formata, Hrvat među „hrvatskim“ intelektualcima u Mađarskoj danas. Duhovit, za šalu, ali i za ozbiljne i duge razgovore, zamišljen, pa i ljut kao ureba, jedno je sigurno, uvijek je spreman pomoći ne žaleći ni trud ni vrijeme.

Na zadnjem zasjedanju saziva stare Skupštine Baranjske županije priznanja su uručena istaknutim i zaslužnim osobama, ujedno je to bila i sjednica sjećanja na 1956. godinu na kojoj je nazočila i predsjednica mađarskog Parlamenta Katalin Szili koja je i održala nadahnuti govor u znaku sjećanja na događanja iz 1956. godine. Priznanje je dr. Ernestu Bariću i ostalim odlikovanim uručio tadašnji predsjednik Baranjske županije Ferenc Kékes i dopredsjednik Péter Tasnádi. Dr. Ernest Barić dobio je odličje za dugogodišnji uspješan rad u izobrazbi manjinskih stručnjaka, za svoj profesorsko-znanstveni rad. „Član Skupštine Baranjske županije martinački načelnik Pavao Gujaš i ljudi iz Podravine, iz moga kraja, kao članovi Skupštine radeći u njoj četiri godine, vidjeli su na koji način i na temelju kojih kriterija se dodjeljuju nagrade, sjetili su se i mene predložiti za jednu od županijskih nagrada koja ima velik ugled u županiji i čiji su nositelji i ove godine i prijašnjih godina istaknuti pojedinci” – kazao je dr. Barić. Upitali smo dr. Barića, kada bi on bio u mogućnosti predlagati i imati riječ u dodjeli nagrada, čemu bi morao udovoljavati pojedinac kojeg bi predlagao i nagrađivao. Stara je to priča, kaže dr. Barić, svako nagrađivanje djelomično je subjektivna stvar. I ovu nagradu je dobila Katalin Willd, predstojnica Odsjeka za njemački jezik i književnost, akademik Solcsanyi za postignute rezultate u pronalaženju lijekova, ali bilo je i manje poznatih imena, očito je da su lobiranja na snazi. Kada govorimo o našoj zajednici kako se pridržavamo manjinskih pravila, onda Skupština HDS-a dodjeljuje godišnja priznanja kao i Savez Hrvata na temelju predlaganja. Trebalo bi biti više nego evidentno u našoj zajednici ako stalno naglašavamo, deklarativno čak, prioritete zadatke, onda nije teško utvrditi ni kriterije nagrađivanja. Na žalost kod nas nema izrađenih kriterija nagrađivanja. Što se tiče nagrađivanja koja izravno ne dodjeljuje zajednica, treba dobro razmisliti tko su oni

koje predlažemo i koje predlažu oni koji su u mogućnosti predlagati. Trebali bi to biti ljudi koji su poznati na širokoj društvenoj platformi i koji će biti i prihvaćeni kao nagrađeni.

Za dr. Ernesta Barića i ova je nagrada dio posla kojim se bavi, uz koju je na trenutak zastao i zahvalio u mislima svojim Martinčanima, obradovao se pozivima kolega i čestitkama ne misleći pri tome ni jedan tren kako ju je zaslužio više nego njegovi suradnici. Puno je planova, puno posla. Visoko školstvo nalazi se u previranju, formiraju se instituti, što i kako dalje s Odsjekom za kroatistiku i slavistiku, u kojim organizacijskim okvirima sačuvati samostalnost i svoju specifičnost, hrvatski jezik kao sredstvo svakodnevnih komunikacije ...

Predaje, upravlja Odsjekom za kroatistiku i slavistiku, vodi Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, piše i objavljuje, nedavno mu je izašla knjiga radova „Rode, a jezik?!", nastupa na znanstvenim skupovima, puno je to zadataka? I previše, reći će nam dr. Ernest Barić. Najviše radim danas na hrvatsko-mađarskom rječniku, radim na Bolonji, nositelj sam pet kolegija jezikoslovnog karaktera ... Zavod pokušavamo pokrenuti s mrtve točke, institucionalizirati, profesionalizirati, malo je novaca, malo ljudi, a puno posla ... Moja najveća ljubav je dijalektologija, trebalo bi prevesti neke radove napisane na mađarskom i objaviti na hrvatskom, i to je vrijeme, planiram skorou habilitaciju ...

I tako polako, ali brzo prolazi vrijeme našega razgovora, uz zvonjavu nekoliko telefona, ugovaranja neizostavnih sastanaka, nazočnosti sjednicama, planiranja i određivanja datuma promocija, konzultacija, usklađivanja termina predavanja, ispitnih rokova. Dr. Barić već žuri na sastanak fakultetskoga vijeća od kojega može zavisiti bolja sutrašnjica Odsjeka za kroatistiku. I tako već više od trideset godina, lobirati za Odsjek, ali i za Hrvate u Mađarskoj, studente, jezik, kulturu, znanost, ljude ... Jer dr. Barić je u prvom redu čovjek.

Branka Pavić Blažetin

Intervju

Šandor Petković: „Najveći plan mora biti oto da kot Hrvati ovde ostanemo ...”

Kiseški Hrvati, od 2003., svako ljeto svečuju svoj kiritof i zaštitnika crikve sv. Mirka. Po tom, do velikoga hrvatskoga sastanka svenek dojde na početku novembra. Ljetos pri ovoj priredbi se je službeno prvi put predstavio Šandor Petković, novi predsjednik mjesne Hrvatske manjinske samouprave, ki je u ovoj funkciji naslijedio Karla Meršića. Novoodbrani prvak manjinskoga tijela, rodod iz Unde, dovidob je bio dopredsjednik, a djelomično i prik njegovih ruk su išli hrvatski posli u dotičnom varošu. Zato i nij čudo da o prošlosti ovde živećih Hrvatov isto tako gvišno i odlučno govori kot i za budućnost. U našem razgovoru tako smo dotaknuli minula ljeta kot u širjem smislu i „sutrašnji dan” ...

Razgovor vodila: Timea Horvat

Vaša crikva nasred Kisege u minuli ljeti, otkad se notira djelovanje Hrvatske manjinske samouprave, postala je i društveni centar, pokidob svaki drugi tajedan ovde imate hrvatsku mašu, a zatim svenek skupadojdete na nediljno druženje. Što ste sve napravili dovidob na/u ovoj crikvi?

Kad smo ovu crikvu dostali, bila je u dost čemernom stanju. To je bilo 1998. ljeta, a crikva još nij imala po novom liturgijskom djelju oltar. Mi smo načinjili novi oltar, kupili smo nove tepihe. Pred trimi ljeti smo kupili nove orgulje i onda smo načinjili i kurenje, aš ova je bila jako mrzla crikva u zimi. Sad se more u škamlja tako siditi da se človik neće smrznuti. Zatim smo načinjili zvon, sad smo ure nariktali. Ove ure su stale dosidob jedan milijun 300 tisuć forintov, to znači da je još potribno oko 500 jezero forintov da budu takove kakove smo mi mislili. Sad ure već idu, svaku uru još ne tuće zvon, kad one ne idu po frankfurtski atomski ura, ali za jedno ljeto, ja se već ufam, da će po nji pojti. U svezi s tim smo imali jednu akciju i pozvali smo svakoga da ki misli i ima na to pinez, neka adoptira jednu kazaljku, ali kako mi velimo cajger, i veseo sam da osam cajgerov je imalo gospodara. Cajgeri su sad gotovi, sad imamo još plan da kljetu bi rado dali crikveni turam renovirati i onda bi bi bila konačno crikva gotova, kako treba za nas biti.

No, crikva ništ ni vridna prez vjernikov i gospona. Poznato je da ste ovo ljeto dostali i hrvatskoga farnika ...

Veseli smo bili jer kad smo začeli u Kisegu znovič držati maše na hrvatskom jeziku, onda to su celebrirali dr. Anton Kolić iz Ratištofa i gospodin Anton Slavić, rodod iz Plajgora. Kad su oni prošli, zatim su nam došli na pomoć židanski dušobrižnik Štefan Dumović. Prvu dob i ovo nij bilo prez problemov. Onda je bio ovde takov farnik ki je nas pitao: „Zač mi kanimo na hrvatskom jeziku mašu držati, zač nam ni dobro po ugersku?” Zatim je došao jedan drugi farnik ki je gonc drugačije to gledao, i onda već nisu pravali naši farniki pojti k

biškupu zato zač su hrvatske maše ovde! Ovo ljeto Kiseg je dostao jednoga novoga farnika, rodjenoga Petroviščana, Vilmoša Harangozoa, i oni držu sad pri nas hrvatske maše.

Kiseški Hrvati nisu se počvrstili samo u vjeri nego i u jeziku. Moremo reći da na školskom polju čuda toga ste napravili lanjsko ljeto. Kako ide ovo dalje, kako funkcionira „hrvatska škola“ u gimnaziji i u okviru osnovne škole?

Prošlo ljeto smo med Hrvati u Ugarskoj bili prvi ki smo začeli po dopunskoj nastavi držati dici ure. To smo zato pravali ovako napraviti kad u Kisegi tri škole pohadjaju naša dica, a u nijednoj školi nij sve skupa osam hrvatskih školarov da bi im mogli pokrenuti posebni razred. Lani smo dostali mogućnost i potpisali smo sporazum s gradom i županijom da se ovde more podučavati i hrvatski jezik. To znači da i naša dica imadu svaki tajedan otpodne četire hrvatske ure i ona si isto to uču ča se uču dica u Hrvatskom Židanu i u drugi hrvatski seli. Veseli smo da se je začelo ovako 23 dice učiti po hrvatski, a još lani smo im obećali da ako se dobro i marljivo uču, onda ćemo pojti s njimi na izlet u Zagreb, a u septembru smo i bili. Isto tako ide dalje i grupa u gimnaziji, nje je samo šest, ali kade-tade se mora začeti. Ako ova dica idu dalje i dojdou svenek novi učenički, dijaki, mislim da se neće hrvatski jezik izgubiti ovde kod nas.

Kiseg ima partnerski kontakt s gradom Senjom, a u međjuvrimenu smo izvišćeni da

ste gostovali i u Orehovici. Kako stojte danas s ovimi vezami u matičnoj zemlji?

Mi imamo stari kontakt sa Senjom, a i grad Kiseg ga ima, jer smo bili va tom da to tako bude, no pred šestimi ljeti se je to malo rashladilo. To ni od nas visilo, nego mislim da je po izbori na vlast došla neka druga politička stranka i oni ov kontakt su manje htili?! Ne znamo, ali smo čutili da kontaktiranje se je oslabilo. Oni su dostali jednoga novoga načelnika, 2005. ljeta. Žao mi je, ali njega nismo vidili nijedanput, a ljetos u septembru je i umro. Sad je zopet novi gradonačelnik izabran, ufamo se da ćemo imati konačno bolje kontakte. Na trgadenom festivalu je bila i njeva delegacija na čelu s novim gradonačelnikom ki je potvrdio da su spremni za skupne projekte s nami. Drugač, mi imamo prijatelje i u Međimurju, s Orehovicom. Cijeli autobus ljudi je bio ovde, takaj na trgadenom festivalu, a školski direktor poziva našu dicu da bi mogla pojti svako ljeto na jedan ili dva tajedne k njim ili njeva dica bi došla k nam da bi se maru bolje upoznali i da bi si već hasnovali hrvatski jezik. Ufamo se da dojdueće ljeto će i od ovoga biti ča.

Koji su još plani novoga predsjednika?

Najveći plan mora biti oto da kot Hrvati ovde ostanemo ter da redovito dojdemo skupa, da budemo imali svoje programe. To je va tim da se crikva drži, to je va tim da se škola drži. Ja smatram da su škola i vjera najvažnije da se naš hrvatski jezik ne zgubi. Imamo vlašće priredbe, a imamo takove ke su nove. Nedavno je bio gastronomski sajam Irottkő natur-parka, onde smo sudjelivali kiseški Hrvati po drugi put. Pekli smo prase i čevape, morem reći, bili smo jako popularni. Trenutačno imamo poteškoće s jačkarnim zborom, bolje rečeno s tim da nam fali zborovodja. Ufamo se da to neće biti tako dugo jer ki su u zboru jačili, oni sad već vidu da prez peljača ovo djelovanje ne ide, i ufam se da ćemo moći i va ovi posli dalje stati.

Planov je, zamisli je, što fali još?

Svenek samo pinez fali, ali mora se vik začeti ča. I s crikvom smo tako bili da od pinezi smo nek jednu trećinu imali, ali ako se jednom nešto začme, kako- tako ćemo moći i platiti.

Stav Kine o mađarskoj revoluciji (1)

Kina se u socijalističkome bloku smatrala jakom silom, međutim, ona priznaje primat Sovjetskog Saveza. Još prije sovjetske intervencije 3. studenoga Popović, jugoslavenski poslanik u Pekingu, javlja (broj telegrama 264) u Beograd:

„Štampa danas objavljuje pismo koje je Nađ uputio UN, kao i niz drugih vijesti o pogoršanju situacije u Mađarskoj.

U Ministarstvu inostranih poslova kažu, da se situacija u Mađarskoj kreće u nepoželjenom pravcu i da pomenuto pismo Nađ i drugi događaji pokazuju, da idu na pretjerano popuštanje, koje prijeti restauracijom kapitalizma. Spominju posljednji govor Kadara u kome, kaže, nije zahtijevao povlačenje sovjetskih trupa. (...)

Služu se da su se mogli izbjeći nemili događaji da se Rusi nisu miješali, da su Mađari odlučno i na vrijeme djelovali poput Poljaka, da je intervencija sovjetskih trupa, neodlučnost u njihovom povlačenju znatno doprinijela pogoršanju situacije itd. Na pitanje kada će se sastati sudionici Varšavskog pakta, odgovaraju, da se o tome govori, ali datum još nije ustanovljen. Usprkos teškoj situaciji, kod njih ipak postoji izvjesna nada, da će mađarska radnička klasa i radne mase uopće naći izlaz i prevladava uvjerenje, da ih treba pustiti da sami odluče o svojoj sudbini.”

Poslije druge intervencije sovjetskih trupa 4. studenog situacija unutar Mađarske se znatno izmijenila. Izmijenilo se i mišljenje kineskog političkog vrha i zauzeto je od nekoliko dana ranije jedan oštrij stav i zajedničko djelovanje unutar UN-a. Ču En-laj, ministar vanjskih poslova Kine, 5. studenog pozvao je na razgovor jugoslavenskog poslanika Popovića.

„Ču me pozvao u 2 sata noću i saopćio sljedeće:

Vlada Nađa u Mađarskoj izdala je narod i pošla putem kontrarevolucije. Rukovodstvo partije na čelu s Kadarom obrazovalo je radničko-seljačku koalicionu Vladu u koju su ušli i neki socijaldemokrati i bespartijci. Ta Vlada je ponovno uzela zastavu socijalizma i zaštitila ustav. Red je već ustanovljen u Budimpešti i drugim glavnim centrima. Samo tako je bilo moguće onemogućiti bijeli teror i restauraciju kapitalizma u Mađarskoj, uspostaviti mir i osigurati nesmetan razvitak socijalizma u istočno europskim zemljama, uključujući i Jugoslaviju. Možda i partija Kine pruža punu podršku novoj Vladi i u potpunosti odobrava pomoć koju joj na njezinu molbu ukazuje sovjetska Armija. SSSR smatraju da tako treba postupiti sve socijalističke zemlje i svi marksisti.

UN će pokušati da se miješaju. To odlučno treba odbiti. Moli da odmah prenesem njihov stav da bi ga svi dobili prije početka diskusije u UN.

Na njegovo pitanje što uopće mislim o događajima koji su se zbili u Mađarskoj, odgovorio sam da su se mogli izbjeći tragični događaji, da se drugačije postupilo poslije smjene Rakošija, pa i kasnije, što su u ostalom potvrdili i događaji u Poljskoj. Dodao sam da smo mi na to ukazivali na vrijeme i odlučno podržavali i podržavamo socijalističke snage u Mađarskoj, osuđujući svako popuštanje reakciji pokušaj restauracije kapitalizma, ali smatram da bi bilo vrlo opasno i nedopustivo da se u bilo kakvoj formi ponovno uspostavi staro stanje.”

(Nastavit će se)

Đuro Franković

Nagrada „Grastyan” prvi put inozemnom istraživaču

U Pečuhu je 27. studenoga dodijeljena nagrada Grastyan. U nizu svečanosti priređenih u povodu uručivanja te nagrade ovogodišnja svečanost može se smatrati i povijesnom, naime, stručno povjerenstvo ove godine prvi put je dodijelilo stipendiju inozemnom istraživaču. Zahvaljujući uspješnoj suradnji između osječkoga Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera te pečušškoga Pučkog otvorenog učilišta i TIT-a Baranjske županije, ove je godine nagrada uručena profesorici Lidiji Getto iz Osijeka.

Lidija Getto je diplomirala na osječkome sveučilištu na studijskoj grupi engleski i njemački jezik. Nakon toga je dobila stipendiju za usavršavanje u Freiburgu. Sada radi kao voditeljica Odjela za međunarodnu suradnju na Sveučilištu Josipa Jurja Stross-

mayera u Osijeku. Istodobno radi na svome magistarskom radu. Inače, Lidija Getto uspješno radi na uređivanju raznih izdanja, organiziranju međunarodnih i domaćih znanstvenih skupova i seminara. Kao što organizatori rekoše, u osobi Lidije Getto naišli su na stručnjaka, pravog organizatora u uspostavljanju znanstvene i stručne suradnje.

Istog dana rektorica Sveučilišta prof. dr. Gordana Kralik i dekan Medicinskog fakulteta u Osijeku prof. dr. Krešimir Glavina s Lidijom Getto posjetili su pečuško sveučilište. Tijekom posjeta održan je sastanak s rektorom i prorektorima, te predstavnicima Medicinskog fakulteta. Na sastanku su se vodili razgovori o mogućnostima bilateralne suradnje.

Renata Božanović

Kalendar Veselih Gradišćancev

Dovidob smo se naučili da samouprave sel izdaju zidni kalendar, no ljetos su si glavu na ovo dali i undanski folklorashi. Po riči Štefana Kolosara, dugoljetnijega peljača Kulturno-umjetničkoga društva, zamisao da se takovo nešto napravi dojde iz Austrije, pokidob Hajdenjaki jur ljeta dugo imaju takov kalendar, u ma-

njem formatu. Odsad misece u kalendaru u svojem stanu moremo prolisati uz umjetničke slike fotografa Wilfrieda Mayrusa, ki danas živi na Undi. Kotrigi Veselih Gradišćancev, dica čuvarnice ter i školari su ovjekovječeni na fotografija u hrvatskimi narodnimi nošnjami, u prekrasnom domačem ambijentu. Kalendar je tiskan u Croatici, zasad u 200 primjerkov i vjerojatno će se svaki veseliti ki ga dostane za dar ili ga kupi kod Undancev.

-Tiho-

Trenutak za pjesmu

Augustin Blazović

VI. Jesen i zima

Koncem novembra,
početkom decembra
pokapaju vihori jesen.

Univerzuma
orgule ruju
jeseni žilavoj
smrt nazvišćuju.

A jesen se bori
još ne kani umriti
zaman se ufa da more
neumreća ostati.

Tako i neki starci
kad prolazu mjeru života
ku psalmist daje
človičjemu žitku,
ne vjeruju da hte
i oni umriti.

Ah, jesen luda
oj, starci nemudri
zimi i smrti
nećete ujtj.

Iz povijesti hrvatskoga tiska u Mađarskoj
„Hrvatski odjeci” na radio Baji UKV 89,8
Mhz

Uskoro nova emisija na hrvatskom jeziku

Radio-Baja – u vlasništvu društva s ograničenom odgovornošću – čiji je odgovorni urednik g. Péter Marton počeo je emitirati još 1992. svibnja iste godine, s naslovom „Igraj kolo”, pokrenuta je i jednosatna emisija na hrvatskom jeziku koju su uređivali profesor Živko Gorjanac i Jozo Gorjanac. Kao i prije i danas pod nazivom „Hrvatski odjeci”, emisija se javlja jedanput tjedno: srijedom od 16 sati (isti program ponavlja se petkom od 15 sati). Urednici su Jozo Gorjanac i Viktorija Novak, majstor tona Zoran Živojević. Inače program Radio-Baje, svakodnevno u trajanju od 7 do 20 sati, možete slušati na UKV 89,8 MHz.

„Bajski je radio već od samih početaka odlučio raditi emisije na hrvatskom jeziku. Tako su potražili moga brata Živka, profesora na učiteljskoj školi u Baji, i ponudili mu uređivanje jednosatnog programa. Uvidjevši značaj i moć radio-programa na materinskom jeziku, ubrzo smo se prihvatili posla najviše vođeni ciljem sprečavanja daljnje asimilacije našeg pučanstva u ovoj regiji” – priča nam o počecima i ciljevima urednik Jozo Gorjanac.

– *Kakvog je karaktera emisija koju radite?*

– U samom uređivanju dobili smo slobodne ruke, a jedini zahtjev je bio da se ne bavimo politikom. Toga se u potpunosti držimo, a naše emisije su informativno-glazbene. Naše slušatelje nastojimo upoznati sa zbivanjima iz života Hrvata Bunjevac a i Šokaca u ovoj regiji. Isto tako radimo priloge o povijesti i književnosti, a najveći dio programa ispunjen je glazbom.

– (...)

S.B.

(Hrvatski glasnik, br. 38., 23. rujna 1994.)

Šjećanje na listopadske revolucionarne dane 1956. u Budimpešti

U školama je diljem Budimpešte prestalo predavanje, stoga smo narednih dana imali napretek vremena za tumaranje po gradu odnosno razgledavanje – bolje reći – upoznavanje trenutačnih tragičnih događanja s kojima smo se sretali na svakom koraku, u svim pravcima. Nije bilo ulice, a da joj na zgradama nisu bili ratni tragovi pucnjave, razbijenih šupljih prozora bilo od lakog pa i teškog oružja. O izlozima da i ne govorimo. Zjapili su oni poput špiljskih slobodnih ulaza, opustošeni, prazni jer se – na žalost – našlo i takvih brojnih civilnih osoba koje su se osmijele na pljačku. Šve u svemu, u gradu još uvijek nije bilo nikakvoga reda. Glavne ulice su bile zakrčene manjim ili većim barikadama iza kojih su se nalazile grupe naoružanih ljudi, starije i mlade dobi, pa čak i dječaka.

Jednoga jutra su nam u neposrednoj blizini, bulevarom Narodne Republike, protutnjale teške sovjetske tenkovske jedinice, kada je iza svakog oglašenog topovskog praska – kako smo se u to poslije uvjericili – na okolnim zgradama, rasprsnuli svi prozori. Nije prošlo ni tri dana od zastrašujućeg «krvavog četvrtka» kada su se nevidene mase naroda praznično, s euforijskim osjećajima i bez ikakve strave, u miru prosvjedujući protiv neodlučnosti mađarskoga Centralnog vodstva, ponovno zatalasale ispred Parlamenta gdje ih je iznenadila bezdušna, izvito-perena, svirepa, neljudska vojnička paljba, nemilo koseći redove i ostavljajući krvave tragove pobijenoga i ranjenoga svijeta. I nakon govora Imrea Nagya, 28. listopada, Mađarska je nepromijenjeno ostala u žarištu svjetske pozornosti, odnosno tiska i elektronskih medija. „Jedan hrabar narod je pružio novi smjer povijesti ...”, „... nakon mađarskih događaja današnji svijet se više ne poistovjećuje s jučerašnjim.”, „Neka dodu ovamo oni koji još eventualno misle da je mađarski ustanak djelo fašističke reakcije, pa će svojim očima vidjeti suprotno!” Idući nas dvojica prema školi, nalazili smo se baš na uglu Trga ruža kada je odjednom zaštrekala opasna mitraljevska paljba. Šišalo je duž Ulice dohány. Š prijateljem N. B. jedva smo stigli baciti se i pružiti iza čelične

bandere, oko koje su fukali i po kojoj su odzvanjali ubitačni meci nepoznatih strijelaca. Šrece mi je zakucalo u petama. Nakon prestanka paljbe smo uplašeni, ali neozlijeđeni, već mnogo opreznije, pošli prema Dákóczzyjevoj i stigli sve do kina Uranije. Neposredno na uglu Kazinczyjeve ulice sreli smo se s grupom dječaka i djevojaka naoružanih do zubi – naše pa i mlade dobi – koji su izlazeći iz javnog zahoda pozivali nas u svoje redove. Htjeli su nam utrapiti po jedan ruski pikavac. Mi smo tu ponudu, s kraćim prepiranjem, odbili. U međuvremenu je s razjapljenih prozora – jasno i glasno – s radnja odjeknuo govor predvodnika mađarske Rimokatoličke crkve, kardinala Józsefa Mindszentyja upućen mađarskom narodu, kao pozivno slovo mađarskoj vojsci, pukovnika Péla Malétera. Pošto smo govore poslušali, stigli smo na Kalvinov trg gdje nas je iznova zadesila bjesomučna pucnjava, pa smo se jedva-jedvice mogli skloniti u jedan od obližnjih izloga. Pucnjava, koja je dolazila s raznih strana, najednom je prestala. Osjećajući se u sigurnosti, vratili smo se na Dákóczzyjevu, odnosno na ugao Ulice akácfa. Dolazeći prema Ulici dohány, zastali smo kraj potpuno razlupanog i izgorjelog ulaza u kino «Gorki», u čijem prostranom predvorju, pored razbacanih oružja ležalo je desetak pobijenih – na prvi pogled vrlo mladih – ruskih vojnika i oficira. Ja sam se, unatoč upornom neslaganju moga prijatelja, ipak „mašio” jednog od najbližih oficirskih ručnih oružja, revolvra, i strpao ga u nutarnji džep kaputa. Zatim smo nastavili Lenjinovim bulevarom na kojem nije bilo valjda nijedne neoštećene zgrade, odnosno čitavog izloga na po kojima je velikim slovima bilo ispisano DUŠSKUE DOMOJ! – RUŠKIK HAZA!

Ispred jedne od najvećih prodavaonica ruskih knjiga i gramofonskih ploča u gradu sucčili smo se i s obijesnim trupama civila koji su vandalskom okrutnošću, gaženjem, lomljenjem te u više hrpa nago-milano umjetničko blago paleći, uništavali sve što im je palo do ruku.

(Nastavak slijedi)

Marko Dekić

ZAHVALA

Povodom iznenadne smrti

STIPANA PANČIĆA

**16. ožujka 1959. – 21.
studenoga 2006.**

Ovim putem zahvaljujemo svim rođacima, prijateljima, znancima i svima onima koji su nam izrazili sućut usmeno ili pismeno, odar okitili cvijećem, dragog nam sina dostojanstveno ispratili na vječni počinak 29. studenog u santovačkome groblju.

Ožalošćena obitelj

Magdalena Živko s prijateljicom, 1936., Veliki Kozar

Foto: www.nagykozar.hu

Susret umirovljenika

Bunjevački Hrvati u Gari proslavili Materice i Oce

Svim našim čitateljima čestitamo Materice i Oce!

Među običajima pripreve za Božić, u bunjevačkih Hrvata jedinstvene su Materice i Oci, blagdan bunjevačkih majka i očeva, koji se slavi 3., odnosno 4. nedjelje došašća. Slave se majke, bake i žene općenito, to je njihov dan, budući da su ostalih dana u godini bile potisnute, podređene obitelji. Oci se slave mnogo skromnije, ali i oni imaju svoje značenje među običajima u bunjevačkih Hrvata. Običaj se do danas očuvao koji, obnovljen kao društvena svečanost, obilježava se u Baji i još nekim naseljima. Posljednji put on je obnovljen i u Gari. Stoga, čestitkom koja je zabilježena u svim opisima običaja Materice, kojom su čestitari išli čestitati, a ona nam otkriva i to čime su darivali čestitare, „materčare“, svim našim čitateljima čestitamo Materice i Oce.

ČESTITKA

*Faljen Isus, gazdarice!
Čestite vam Materice;
Ja sam došo priko mora
Da mi date malo ora';
Snašla me je strašna muka,
Da mi date i jabuka;
Vidio sam i ovaca,
Da mi date i novaca.
Napolju je zdravo zima,
Molim jednu čašu vina!*

Domaćica odgovara: *Živi i zdravi bili!*

U vrijeme došašća, u subotu, 9. prosinca u 14 sati, Hrvatska samouprava u Gari prvi put je priredila susret za umirovljenike sa željom da on ubuduće postane tradicijom.

Pola sata prije početka pristizali su prvi gosti, a na ulazu u dvoranu gdje je smješten okićeni bor, koja se kasnije pokazala vrlo skučenom, članovi Hrvatske manjinske samouprave po običaju nudili su ih bijelim lukom, orasima i jabukama, kako je to običaj na Badnjak.

Na sastanku koji je upriličen u školskom obdaništu okupilo se čak stotinjak bunjevačkih Hrvata, a svojom nazočnosti uveličali su ga predsjednik HDS-a dr. Mijo Karagić, predsjednik SHM-a Joso Ostrogonac, predsjednica bačkog ogranka SHM Angela Šokac Marković i novi načelnik sela Béla Faa. Prigodnim programom i tamburaškim koncertom stvoren je predbožićni ugodaj.

Kako je pozdravljajući okupljene naglasio predsjednik Hrvatske manjinske samouprave Stipan Krekić, potaknuto je na sjednici

Hrvatske samouprave da se svake godine organizira susret umirovljenika, da se priredi božićni ugodaj, te da ih se malo počasti. Najavio je ujedno da će u ponedjeljak, 11. prosinca u 18 sati u domu kulture HMS održati javno saslušanje, sa željom da obavijeste zajednicu bunjevačkih Hrvata o svome radu i planovima za iduće razdoblje. On je okupljenima čestitao Materice i Oce.

Zatim je izveden mali kulturni program nekolicine hrvatskih učenika i koncert Tamburaškog sastava „Bačka“ pod ravnanjem Stipan Krekića, koji je sastavljen od garskih, aljmaških i bačinskih tamburaša. Najprije je Nándor Nagy čestitao Materice, a zauzvrat je darivan jabukom, orasima i drugim poklonima. Zatim je Valentina Vajda recitala pjesmu Nebo nad Bačkom Tomislava Kopunovića. Izvedena je i mala scena Bab' Kata u selskoj kući u kojoj su sudjelovali Sandra Rafai, Goran Matoš, Đurika Mižei i Milan Matoš, a na kraju pjesmu Božićna čestitka recitirao je Robert Bartoković.

Usljedio je tamburaški koncert božićnih pjesama, a potom i hrvatskih melodija od Bačke do Gradišća, druženje uz razgovor i pjesmu.

Tom prigodom Garci su posebno pozdravili i čestitali svojim najstarijim suseljanima Ani Pančić Kubatov koja ima 97 godina, i Ani Rapić Lovrić koja ima 91 godinu. Nisu mogle sakriti suze radosnice kada su ih uime okupljenih učenici iznenadili tortom, cvijećem i bombonijerom.

Dobro raspoloženje okupljenih zasigurno se dugo ne bi prekidalo da nije bilo redovite bunjevačke mise, koja se služi svake druge subote, naizmjenice s njemačkom. No, više njih i nakon mise nastavilo je druženje, koje će se organizirati i dogodine.

Stipan Balatinac

Ana Pančić Kubatov i Ana Rapić Lovrić, najstarije Bunjevke u Gari

Pedagoško spravišće uz gradišćanske tance i jačke

Kolegice iz Hrvatskoga Židana, Petrovoga Sela i Unde

Ovakovo kompletno folklorno usavršavanje bojsek nisu imali gradišćanski pedagogi u prošlosti, a veliku zainteresiranost je pokazao i broj najavljenih. Petak, 1. decembra, u koljnofskom domu kulture je skupadošlo već od 30 pedagoga iz gradišćanskih čuvarnica i škol. Od Bizonje pravda do Petrovoga Sela su doputovali diozimatelji da bi dopodne uz dirigiranje Mirka Berlakovića, bivšega ravnatelja borištofske Glavne škole, naučili nove, manje vježbane jačke. To im je uspjelo i zato jer na početku ovoga ljeta je izašla iz tiska Berlakovićeve prisička jačkarna knjiga u kojoj se najdu manje poznate gradišćanske melodije. Eva Šmatović, odgojiteljica iz Bizonje, je pohvalila ovu mogućnost, kako je rekla nadalje, u njevoj čuvarnici ku trenutačno pohađa 40 dice, jako je slabo jezično znanje mališanov. „Naša dica se jako rado jačiju, njim ću sve, ča sam naučila danas ovdje, moći lako predati. Pravoda nek ono ča nij previsoko, preveć komplicirano za nje. Veselim se da smo za domaće hasnovanje i note dobile.“ Školnikovica Eržika Pajrić iz Unde je povidala da zvečega, skoro svaki put dojde na regionalna pedagoška spravišća, sad joj je to važno i zato jer od ovoga školskoga ljeta ima u hrvatskoj nastavi i kisešku grupu od deset dice. Dok su odgojiteljice i učiteljice/učitelji dopodne mogli prvenstveno

Mirko Berlaković i ovput je rado pomogao i prihvatio poziv u Koljnof

svoj glas trenirati, otpodne je bilo jur malo intenzivnije, pod peljanjem Štefana Novaka, koreografa Kolo-Slavuja. Podikob su poneki sudioniki bili i člani, odnosno peljači mjesnih plesnih društav u naši seli, novostečeno znanje će vjerojatno dobrodojti i pri folklorni proba odraščeenih, ne samo u škola. Po riči glavne organizatorice dvodnevnne djelaonice Inge Klemenšić, za one pedagoge ki su ostali petak uvečer u Koljnofu, postojala je mogućnost da skoču do Velikoga Borištofa i posjećuju adventsku galeriju kod Trudice Domnanović. U subotu su naši pedagogi sudjelovali na bečkoj diskusiji o manjina, ku je priredio Hrvatski akademski klub, potom su pak pogledali s domaćicom Gabrijelom Karall-Novak skupa Gradišćanskohrvatski centar i detaljnije upoznali široku škalu ponudov ove ustanove. Iz programa nij moglo, naravno, vanostati ni pohod velikoga božićnoga sajma u austrijskoj metropoli.

-Tiho-

Od Bizonje do Petrovoga Sela su došli odgojiteljice i školniki na stručno usavršavanje

Ljetos se je 30 diozimateljev javilo na pedagošku djelaonicu

STARI GRAD – Tradicionalni Božić Hrvatov u ovom varošu se priredjuje 16. decembra, subotu, u kulturnom domu „Bijeli konj“. Na najveće veselje starogradskih Hrvatov program su skupastavili kemljanski i bizonski jačkari i folklorashi, a proslavu će polipšati i šareni blok partnerov iz Budimpešte. Poznato je da ovdašnji Hrvati jur ljeta dugo gaju prijateljske veze s Hrvatima u XV. okrugu, a ovakove svetačnosti svenek su poželjne i za druženje.

KEMLJA – Školska božićna svetačnost se održava 20. decembra, srijedu dopodne, dokle za odraščene posebno će biti slavlje, ali nek otpodne. Uza to na Božić sela općina poziva stanovnike 22. decembra, petak, u kulturni dom, kade nastupaju sva mjesna kulturna društva. Zatim slijedi svečani prijem.

ČEPREG – Hrvati u ovom varošu takaj će se skupaspraviti pri adventskoj maši 16. decembra, subotu u kapelici sv. Katarine. Crikveni obred počinje u 18 uri, kojega celebrira, kot i svenek, židanski farnik Štefan Dumović, a čepreška dica ka se uču po hrvatski i ovo ljeta su pripravila kulturni program. S hrvatskimi jačkami, povidajkami i glazbom će razveseliti roditelje kot i sve nazočne. Zatim predsjedništvo Hrvatske manjinske samouprave čeka svakoga na druženje u Hrvatski klub.

GORNJI ČETAR – Projdući misec je utemeljeno u ovom južnogradišćanskom selu s 3o kotriřgovo, Kulturno društvo „Četarska mladina“. U peljačtvo toga društva su izabrani blagajnica Silvija Benčić, tajnica Estera Konczer a za predsjednika je izglasovan, Vilmoš Nemeth. Trenutačno teče upisanje u sudski registar, a na ov korak su mlade jednako poticali načelnik sela Attila Kratochwill, kot i predsjedništvo Hrvatske manjinske samouprave, na čelu s Joškom Šallerom. Mladina je jur dosad u Kulturnom domu obnovila jednu prostoriju, i uz potporu mjesne samouprave je kupila televiziju i DVD. Od dojdućega ljeta će se začeti plesna djelaonica, pomoću Undancev, a kako smo doznali, mladi Četarci kanu poboljšati i svoje znanje iz hrvatskoga, zato će se vrijeda ganuti i jezični tečaj.

Od 13. do 17. studenog u budimpeštanskom HOŠIG-u održan je tradicionalni Tjedan hrvatskoga pletera.

Već više godina u nas su bile održavane dvije školske manifestacije. Jedna se odvijala tijekom jeseni, zvala se Druženje Hrvata u Mađarskoj, čiji je cilj bio upoznavanje učenika s kulturnim šarolikostima hrvatskih etničkih skupina koje obitavaju na ovim prostorima. Na poticaj Hrvatskog aktiva jezika i književnosti naziv mu je promijenjen, stoga se ovaj tjedan i svi njegovi programi odvijaju u studenom. Aktivnosti tjedna također žele simbolizirati raznolikost naše kulturne baštine. Naime, kao što se u «pleteru» prepliću raznobojne niti, tako i naše zajedničko kulturno blago prožimaju kulturne razgranatosti pojedinih hrvatskih etničkih zajednica, od Gradišćanaca pa sve do bačkih Bunjevaca i Šokaca – rekla nam je na početku razgovora knjižničarka škole Klara Bende-Janyik.

Tjedan je otvoren uz pozdravne riječi glavne organizatorice, profesorice hrvatskoga jezika i književnosti Bernadete Kovač. U veoma sadržajnom i brižno pripremljenom programu listom su se aktivizirali i ostali djelatnici škole. Predstavljajući etnografski postav Nasljedstvo Hrvata u Mađarskoj, ravnatelj mohačkoga Narodnosnog bazičnog muzeja «Dorotya Kanizsai» Jakša Ferkov, naglasio je da prvi dio izložbe sadržava bogatu baštinu bošnjačkog i šokačkog entiteta, poglavito iz okolice Mohača, odnosno seoskih, podravske i šokačkih skupina u Bačkoj.

U školskom predvorju, uz kraći pismeni povijesni pregled, nalazi se čuveno mohačko lončarstvo, crna keramika te narodna nošnja, tkanine i vezovi već spomenutih skupina, a kod vrtića mogu se vidjeti dječji odjevni predmeti, kolijevka, razne igračke i fotografije djece u izvornim narodnim nošnjama. Treći dio (na prvom katu ispred knjižnice) u

Tjedan hrvatskoga pletera u HOŠIG-u

vitrinama sabire pojedine eksponate kao što su, primjerice, ženske šarolike kapice, stare fotografije i mnoge druge zaboravu otepe narodne radinosti.

Otkud zamisao za takav postav?

– Kako i sami vidite i znate, mi smo se u sadašnju prelijepu i brižno čuvanu školsku zgradu doselili prije deset godina, dakle, 1996., ali u kojoj je nedostajala spona s našom prošlošću i bogatstvom tradicija koje bi bile stalno prisutne u našim odgojno-obrazovnim svakodnevicama. Naime, u pripremanju naših maturalnih polaznika iz narodopisa, to nam je prijeko potrebno. Dakako, u planu je da se postav dogodne proširi i u pogledu naših drugih skupina. Za ostvarivanje toga dijela koristili smo se materijalnim sredstvima pribavljenim putem natječaja od Zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, što zahvaljujemo.

Naša škola, uz čuvanje materinske riječi, veliku pozornost poklanja našoj književnosti. Jedna od najpopularnijih prigoda tjednih programa jesu natjecanja u kazivanju književnih ostvarenja, tzv. pričanki. Ova forma je naročito omiljena među najmlađima, u nižim razredima gdje još ne znaju čitati, stoga oni priče govore napamet. Kod viših razreda je već nešto teže uključiti učenike za takve nastupe. Kod ovih sadržaja postoji i tzv. Prosudbeni odbor čine nepristrane osobe, kao i ovom prilikom, član je bila bivša učiteljica, sadašnja tetica Marija Prodan, voditeljica vrtića, profesionalka u pričanju Ljubica Gergič, a za trećeg člana sam izabrana ja. Slobodno mi je ovdje dodati da je i za natjecanje dobivena potpora od već spomenute naklade, a koja je utrošena u kupnju poklon-knjiga te novih izdanja pripovjedaka.

U kategoriji 1. i 2. razreda najviše su se istakli ovi učenici: 1. Lucija Fazekas, 2. Greta Kühne, 3. Oliviji Garda, a posebnu nagradu dobio je Žolt Karlović. U kategoriji 3. i 4. razreda: 1. Marina Mihajlović, 2. Rita Szajkó, 3. Dorota Perak, a posebnu nagradu je odnio Mato Ispanović.

U kategoriji 5. i 6. razreda: prvo mjesto je osvojio Henrik Pozsonyi, a posebnu nagradu dobili su gosti iz Petrovoga Sela: Tamaš Haklić i Dora Meršić. Naime, oni su se

posebno istakli time što su bili obučeni u svoju gradišćansku narodnu nošnju te su i odigrali iskazane priče. Ukupno je 31 učenik sudjelovao u natjecanju, a svi su oni dobili spomenice, priznanja i poklon-knjige.

Nakon „pričanki”, predvođeni Bernadetom Kovač i Marijom Silčanov-Kričković – skupa s Petrovoselcima koje je predvodila njihova ravnateljica Edita Horvat-Pauković, učenici su sudjelovali veseloj i dojmljivoj zajedničkoj plesničici.

Petnaestog studenog, kao novi sadržaji, uvršteni su etnografska radionica i kvizno natjecanje. Prethodno je odgojiteljica Kornelija Gombaš govorila o uzgoju i preradi konoplje. Zatim su djeca rješavala zadatke: slagala slike s etnografskim motivima, te na temelju izvođenja članova KUD-a „Tamburica” i plesnog ansambla „Luč” nastojala prepoznati narodne plesove, dijelove narodnih nošnji.

Na tzv. otvorenom danu – 16. studenog – roditeljima i budućim eventualnim učenicima pružena je mogućnost upoznavanja s odgojno-obrazovnom djelatnošću škole i njezinim djelatnicima.

Istovremeno je u organizaciji nastavnice Marije Salai, odnosno uza sudjelovanje 9. i 10. razreda ostvaren program Brucošijade koji je osim brojnih šaljivih zadaća sadržavao raznolike glazbene numere i pjesme.

Ovoga puta su Tjednu sudjelovali i gosti iz Tavankuta?

– Budući da i u našoj ustanovi postoji veliko zanimanje za ručne kreativnosti odnosno radionice, uz moje skromno posredovanje sa Subotičanima, škola je uspjela stvoriti veze i pozvati na gostovanje u Budimpeštu članove Slamarske sekcije KUD-a „Matija Gubec” iz Tavankuta (Vojvodina). Njihove dvije nastavnice, umjetnice starodrevnoga seoskog pleterskog umijeća učenije i djelatnike upoznale su sa slamarskim uradcima. Gošće su nastojale i audovizualno predstaviti već gotova ostvarenja, među kojima su se nalazile čestitke, prstenje, narukvice, uramljene slike, cvijeće i mnoge druge umjetnine – rekla nam je na koncu našega dijaloga Klara Bende-Janyik.

M. Dekić

Sveti Nikola u Santovu

Prigodnim recitacijama i pjesmama, učenici Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu na svečanosti koja je održana 5. prosinca u mjesnom domu kulture zajedno su dočekali i pozdravili svetog Nikolu, koji ih je po običaju darivao poklon-

paketićima. Na svečanosti se okupio velik broj roditelja, baka i djedova, a učenici su ih oduševili lijepim programom. U srijedu, 6. prosinca, blagdan svetog Nikole prigodnim je programom obilježen i u santovačkome hrvatskom vrtiću.

S. B.

Sveti Nikola u Pečuhu

Učenici 3. razreda Osnovne škole Miroslava Krležu obradovali su svetog Nikolu malom kazališnom predstavom

Početak prosinca vrijeme je kada sveti Nikola upregne svoje jelene u saonice i kreće na dugi put. Prije toga se umori dok pročita sva ona silna pisma koja smo mu pisali u nadi kako će nas, dobru djecu, nagraditi, a njegovi krampusi neće imati posla. Da je to tako, iz godine u godinu uvjeravam se i u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krležu. Šestoga prosinca bilo je veselo u pečuskoj hrvatskoj školi. Najmlađi

su se potrudili kako bi u što većoj mjeri obradovali svetoga Nikolu. Bilo je plesa, pjesme, kazališnih scena, a sveti Nikola se nije mogao načuditi znanju hrvatskoga jezika učenika naše škole. Kao i uvijek donio je sa sobom punu torbu darova: čokolada, bombona, naranči, a prije svega veliki osmijeh na svome licu koji tako željno iz godine u godinu čekaju njegova djeca.

bpb

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifeháza

Slavne izreke

Hanibal pred vratima (Hanibal ante portas)

Čak i danas, kada je kakva opasnost „pred vratima“, izgovaramo staru latinsku uzrečicu: „Hanibal pred vratima“. Nastala je 211. godine prije Krista, za vrijeme Punjskih ratova. Tri Punjska rata su se vodila između Kartažana (Punjana) i Rimljana za prevlast na Sredozemlju. U drugom punskom ratu kartaški vođa Hanibal prešao je na Iberski poluotok, nastavio kroz današnju južnu Francusku, prešao Alpe i s vojskom na slonovima približavao se Rimu. U Rimu je zavladao strah. Svi su govorili: „Hanibal ante portas“ („Hanibal je pred vratima“). Na sreću Rimljana, Hanibal nije došao do Rima. No izreka je ostala.

Betlehemska zvijezda u Selurincu

LETINJA – Hrvatska manjinska samouprava 9. prosinca održala je svoj prvi program: Hrvatski bal na koji je pozvala Hrvate iz pomurske regije. Zabavu je otvorio Tamburaški orkestar „Sumartonski lepi dečki” sa spletom hrvatskih pučkih pjesama iz raznih područja gdje obitavaju Hrvati iz Mađarske, a svirao je poznati Mura-band iz Serdahela.

KANIŽA – Trgovačka i ugostiteljska srednja škola iz Kaniže surađuje s Trgovačkom srednjom školom iz Čakovca. Dugogodišnja je tradicija da na božićni sajam koji priređuje kaniška škola stižu i učenici iz prijateljske ustanove, postavljaju svoj štand s proizvodima, te se predstavljaju s kratkim programom. To su ponovno učinili 8. prosinca, a druženje među košarkašima će se nastavljati i u novoj godini.

KAPOŠVAR – U organizaciji Hrvatske samouprave i Zemaljskoga društva mađarsko-hrvatskoga prijateljstva, u Kapošvaru je 8. prosinca održan Dan kapošvarskih Hrvata. U sklopu programa održana je svečana sjednica Hrvatske samouprave uz nastup orkestra „Tomo Šestak” iz Koprivnice. Sjednici je nazočio i kapošvarski gradonačelnik Károly Szita. Nakon kulturnoga programa Hrvatska samouprava i Zemaljsko društvo mađarsko-hrvatskoga prijateljstva zaslužnim pojedincima uručili su ovogodišnja odličja i priznanja.

PEČUH – Matica hrvatska Pečuh u petak, 8. prosinca s početkom u 17 sati u školskom središtu Miroslava Krležu održala je svoju redovitu godišnju skupštinu. Na dnevnom redu bili su izvješće o radu i financijama u 2006. godini, radni plan za 2007. godinu i aktualna pitanja. Predsjednica udruge Milica Klaić Tarađija i vodstvo udruge pobrinuli su sa i za malo božićno iznenađenje.

PEČUH – Skupština Baranjske županije 18. prosinca u svom uredu organizira konferenciju na kojoj će savjetnica Ureda za pravna pitanja Baranjske županije dr. Barbara Papp izlagati na temu prava suglasnosti i davanja mišljenja mjesnih i manjinskih samouprava u odnosu na lokalne samouprave; dr. Endre Horváth govorit će o proračunu manjinskih i mjesnih samouprava te o sporazumima o njihovoj suradnji i o glavnim elementima tih sporazuma, a dr. Judit Örkényi izlagat će na temu iskustva utemeljenja mjesnih manjinskih samouprava.

Kapelan Augustin Darnai

Već od 1997. godine KUD Pajo Kolarić iz Osijeka posredstvom gospođe Eve Filaković gostuje u našim hrvatskim sredinama u Baranji, i to koncertom koji su organizatori nazvali Betlehemska zvijezda. Sve je počelo koncertima oko blagdana Sveta tri kralja, a ove je godine nastavljeno koncertom i hrvatskom svetom misom u Selurincu u ozračju druge adventske svijeće, 9. prosinca. U organizaciji domaćina, selurinačke Hrvatske samouprave na čelu s Jelicom Moslavec, okupili su se tamošnji Hrvati i njihovi prijatelji kako bi poslušali svetu misu koju je predvodio kapelan Augustin Darnai iz Mohača, koji već više od pola godine i našim mohačkim Šokcima služi svete mise na hrvatskom jeziku u franjevačkoj crkvi u Mohaču. Otac Augustin zavidno i s puno ljubavi naučio je hrvatski jezik i njegova

sveta misa u selurinačkoj crkvi bila je blagdan i adventski dar za sve nas. Svetu misu svojim pjevanjem obogatila su članice Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoe iz Pečuha. Nakon svete mise slijedio je svečani adventski koncert koji su izveli najmlađi tamburaši, članovi KUD-a Pajo Kolarić iz Osijeka, orkestar i pjevači. Bilo je zadivljujuće gledati te mlade ljude s koliko ljubavi sviraju i pjevaju pjesme koje su uređene i prilagođene njihovim žičanim glazbalima. Njihova dirigentica bila je Željka Grgošević. Kako smo saznali od gospođe Eve Filaković, u siječnju (6. I.) jedan od orkestara KUD-a Pajo Kolarić sudjelovat će svetoj misi povodom blagdana Sveta tri kralja u harkanjskoj crkvi, a imat će nastup i u Salanti. Nakon koncerta slijedilo je druženje domaćina i gostiju. *B. P. B.*

Pisma čitatelja

*Velposlanik
Republike Hrvatske
Budimpešta*

Budimpešta, 17. studenog 2006.

Poštovano Uredništvu,

u povodu 15. godišnjice samostalnog objavljivanja Hrvatskog glasnika želim Vam uputiti, u svoje osobno ime i u ime svojih suradnika, najsrdačnije čestitke i najbolje želje za Vaš budući rad.

Hrvatski glasnik, kao jedini tjednik Hrvata u Mađarskoj, ima vrlo važnu ulogu i veliku odgovornost da riječima i slikama što bolje informira hrvatsku zajednicu o svim onim zbivanjima u Mađarskoj i Hrvatskoj, pa čak i šire, koja ih se tiču. Želimo Vam odati priznanje što tu svoju zadaću, i uslijed teških materijalnih uvjeta, ispunjavate vrlo savjesno, s puno entuzijazma i poštovanosti, na zavidnoj profesionalnoj razini. Osim što nastoji zadovoljiti potrebe najširih slojeva čitateljske publike, vaš list predstavlja koristan izvor informacija i nama u Velposlanstvu, te relevantnim ustanovama u Hrvatskoj, koji, ni uz najbolju volju, ne možemo uvijek hiti nazočni u svim sredinama gdje se događaju važna zbivanja u životu ovdšnjih Hrvata.

Hvala Vam na dosadašnjem radu, a za nastavak Vam želimo nove izvore materijalne i moralne potpore, i, u prvom redu, što više vjernih čitatelja.

Dr. Stanko Nick

Poštovana Gospodo!

Hoću da vam zahvalim za članak gospodina Hrvoja Salopeka koji opisuje odakle su se Štajdohari naselili. Moj pokojni otac rođen je u Donjem Kosinju (općina Perušić) pod imenom Petar Štajdohar. Godine 1942. protjerani su, i moj djed Nikola Štajdohar naselio se u Slavoniji s obitelji. Tamo su i pokopani. Mene je uvijek interesiralo odakle potječe to prezime. Moj djed i otac rekli su da smo iz Njemačke jer u Lici gdje je njihova kuća bila (na brdašcu) zvali su mještani Njemačko brdo. To su bile male informacije. Ja, Zdenka Fahr, rođ. Štajdohar, odrasla sam u Njemačkoj i živim već 35 godina u Stuttgartu. Tražila sam po njemačkim knjigama i naišla na Gottschee (o kojima vi pišete) koji su se naseljavali 1400. g. iz Bavarske, Schwabena, Frankena i Tirola. Poslije Drugoga svjetskog rata otišao je preko 20 tisuća Gottschee u USA. Oni su imali privilegiju da mogu ići u nadnicu i druge krajeve Hrvatske. Sve što su mi otac i djed govorili poklapalo se sa životom Gottschee što sam pročitala u knjizi. I kad sam vaš članak pročitala, potvrdili ste moju teoriju. Što se tiče prezimena i pisanja, imate pravo. Kad sam u nekoj upravi u Hrvatskoj moje prezime rekla, morala sam ga tri puta ponoviti i opet je bilo pogrešno napisano, što mi se u Njemačkoj rijetko desilo, to jest bilo je na njemačkom napisano „Steidochar“.

Ja bih vas zamolila, ako više znate o izravnom potomstvu Štajdohara/Štajduhara, da me izvjestite.

S poštovanjem: Zdenka Fahr

Poštovano Uredništvo Hrvatskoga glasnika!

Slučajno, pretražujući po Internetu na temu Kraglskog Dalmatina, pronašla sam i svoj članak objavljen u vašemu cijenjenom listu 13. lipnja 2006., str. 8-9. Pretpostavljam da ste ga preuzeli iz švicarskog časopisa „Libra“. Usput sam provjerila je li vaš Glasnik čuvamo u fondu Znanstvene knjižnice i ustanovila da ga imamo zaključno s 2001. godinom, a dalje ga nismo dobivali. Stoga bih vas zamolila da nam pošaljete (ako čuvate) duplikate od 2001. g. do danas, kako bismo popunili nedostatke u fondu. Više podataka o našoj 151 godinu staroj knjižnici možete pronaći na www.zkzd.hr

Unaprijed zahvaljujem uza srdačan pozdrav iz sunčanog Zadra.

Milenka Bukvić, ravnateljica

Znanstvena knjižnica Zadar – A. Kuzmanića b.b. 23000 Zadar,

Hrvatska Tel.: +385 23 211 365, Fax: +385 23 312 129,

e-mail: milenka.bukvic@zkzd.hr

NARDA – Bivša samouprava ovoga naselja je jur u minulom ciklušu dostala pinez na naticanju Mikroregije, za obnovu općinskoga ureda i knjižnice u Kulturnom domu. Djela su sad zašla u zadnju fazu, od zdola do plafona je obnovljen cijeli ured, stijene su novofarbane, modernizirano je grijanje, izminuli su obloke. Jako su čuda djelali dobrovoljno i sami selčani, med njimi Gabor Veraszto ki je isfarbao prostorije kot i Zsolt Csercsics, gdo je zastonja ponudio za knjižnicu police i druge namješcaje. Konačno će otprilike 5000 knjig najti svoje mjesto a ovde kanu narikati i TeleDom. Preuredjenje je stalo kih milijun Ft.

BAJA – Svečanost za manjine. U organizaciji Skupštine Bačko-kiškunske županije odnosno njezina Narodnog doma, u petak, 15. prosinca, u Baji se priređuje već tradicionalna svečanost i prigodni prijam za uzvanike povodom Dana manjina, koja će se ove godine s početkom u 16 sati upriličiti u Općemu prosvjetnom središtu Nijemaca u Mađarskoj. Na svečanost se svake godine pozivaju predsjednici manjinskih samouprava i udruga, te ravnatelji manjinskih ustanova. Prigodni govor održat će novi predsjednik županijske Skupštine Gábor Bányai, a zatim će uslijediti kulturni program u kojem će već po običaju nastupiti nekoliko kulturno-umjetničkih društava manjina u toj županiji, među njima i KUD „Rokoko“, plesna skupina bunjevačkih Hrvata iz Čikerije. Svečanost završava prigodnim prijamom i domjenkom za uzvanike.

JEGERSEK – Međimursko izaslanstvo na čelu sa županom Josipom Posavcem 5. prosinca posjetilo je svoje kolege u Zalskoj županiji. Goste iz Hrvatske primili su László Pintér, dopredsjednik Skupštine Zalske županije, i dr. Rózsa Sifter, glavni bilježnik. Cilj je sastanka bio upoznavanje s novim vodstvom županije nakon izbora i razmatranje raznih područja surađivanja. Dopredsjednik je govorio o dosadašnjoj suradnji koja postoji već od 2004. g. Profesor Vladimir Klasan, suradnik međimurskog muzeja, predložio je zamisao da se ostvari ispostava arhiva u Međimurskoj županiji u kojoj bi se mogli pogledati fotokopirani spisi iz državnog arhiva te arhiva Varaždinske i Zalske županije. Posebno je istaknuo digitaliziranje dokumenata. Međimurski župan zatražio je pomoć u iskustvima Europske unije i istaknuo važnost suradnje na polju gospodarstva, zaštite okoliša.

BUDIMPEŠTA – Knjižnica za strane jezike u Budimpešti 13. prosinca priređuje konferenciju i izložbu na temu: Prikaz arhiva i zbirki manjinskih samouprava. Predstavnici državnih samouprava i manjinski stručnjaci govorit će o ulozi knjižnica i dokumentacijskih središta.

VRATIŠINEC – U utorak, 12. prosinca, počeli su Dani dr. Vinka Žganca koji se održavaju do subote 16. prosinca. Općina Vratišinec i Matica hrvatska – ogranak Čakovec poticalje su i domaćini obilježavanja 30. godišnjice smrti akademika dr. Vinka Žganca. Na mjesnom groblju u Vratišincu, a potom i kod spomen-ploče na rodnoj kući dr. Žganca položeni su vijenci. Nakon toga je u zgradi osnovne škole, koja nosi njegovo ime, otvorena prigodna izložba pod naslovom „Dr. Vinko Žganec i njegovi pjevači iz Vratišincea“. Tom su prilikom predstavljene prigodne filatelističke omotnice i poštanski žig te dvije knjige: pretisak „Pučkih popijevki Hrvata iz okolice Velike Kaniže“ dr. Vinka Žganca i „Sjevernohrvatske teme, knjiga VIII – Pučko pjesništvo pomurskih Hrvata“ dr. Zvonimira Bartolića.

KANIŽA – Skupina profesora i učenika čakovečke Graditeljske škole potkraj prošloga mjeseca posjetila je Srednju i stručnu školu Vilmosa Zsigmondyja i Istvána Széchenyija u Kaniži. Posjet je nastavak suradnje dviju ustanova u sklopu projekta Interreg III/A (Program za susjedstvo između Slovenije, Mađarske i Hrvatske) pokrenutog lani. Po dolasku je održan seminar na temu Obnovljivi izvori energije, na kojem su domaćini priopćili svoja iskustva na tom području. U sklopu posjeta odigrana je prijateljska košarkaška utakmica u kojoj su učenici čakovečke Graditeljske škole porazili domaću momčad.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave XII. okruga, 9. prosinca održana je Tribina glasača i Kulturna večer. U kulturnom programu sudjelovali su: Pjevački zbor Ljubičica i KUD Gradišće iz Petrovoga Sela te Pinka-Band.

Prijateljski nogometni susret

Poslovna suradnja Joze Blaževa iz Baje, rodom iz Santova, i Damira Markića iz Vinkovaca prerasla je ne samo u prijateljstvo, već i u povezivanje dviju zajednica, prijateljskih društava. Prije više od godinu dana, upravo preko nogometa uspostavljena je suradnja koja je nakon prvih uzajamnih susreta u Santovu i Vinkovcima, nastavljena i ove

godine. Tako je u subotu 2. prosinca prijateljsko društvo iz Vinkovaca po drugi put gostovalo u Santovu, i pobijedilo 10 prema 6 ekipu domaćina. No rezultat je najmanje važan u ovakvim susretima, pa je treće poluvrijeme proteklo u dobrom raspoloženju i druženju, a dogovoren je i novi susret u Vinkovcima. S.B.

Vinkovčani u Santovu

Prvo europsko nogometno prvenstvo hrvatskih nacionalnih manjina

Reprezentacija Hrvata iz Mađarske

U Splitu je završeno Prvo europsko nogometno prvenstvo hrvatskih nacionalnih manjina pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske. Sudjelovale su nogometne reprezentacije autohtonih Hrvata iz Vojvodine, Austrije, Slovenije, Mađarske, Makedonije, Crne Gore i Rumunjske. Prvo mjesto i pravo nastupa na Svjetskom prvenstvu nogometnih klubova hrvatskih manjina izvan domovine, što će se sljedeće godine održati u

Zagrebu, osvojila je reprezentacija Hrvata iz Austrije pobijedivši u završnom susretu momčad iz Slovenije s rezultatom 2 : 1.

Treće mjesto i brončano odličje, zaslužio, pripalo je vojvođanskoj momčadi koja je u završnici svladala momčad iz Rumunjske s rezultatom 3 : 2. Prestižni naslov najboljeg nogometaša na ovom turniru ponio je Dejan Godar iz Tavankuta. Reprezentacija Hrvata iz Mađarske zauzela je peto mjesto.

(uredništvo)